

Úřad pro ochranu osobních údajů

Pplk. Sochora 27, 170 00 Praha 7, Tel.: 234 665 111, Fax: 234 665 444; e-mail: posta@uoou.cz

STANOVISKO č. 4/2012

březen 2012 (původně K problémům z praxe č. 7/2002)

Zpracování osobních údajů zemřelých osob

Podle § 1 zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů“) upravuje ochranu osobních údajů o fyzických osobách a práva a povinnosti při zpracování těchto údajů. V § 3 odst. 1 tohoto zákona je stanoveno, že zákon se vztahuje na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci, jakož i fyzické a právnické osoby. Zmínit je třeba i ustanovení § 4 písm. d), podle něhož je subjektem údajů fyzická osoba, k níž se údaje vztahují.

Všechna tato ustanovení se dotýkají otázek spojených se způsobilostí fyzické osoby k právům a povinnostem. Jako základ pro řešení těchto otázek lze vzít ustanovení hlavy druhé občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.), která definuje **účastníky občanskoprávních vztahů**. Podle § 7 občanského zákoníku způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti (právní subjektivita) vzniká narozením a zaniká smrtí fyzické osoby. Zemřelá osoba přestává být účastníkem občanskoprávních vztahů.

Přechod práv a povinností na další osoby je řešen řadou dalších ustanovení zvláštních zákonů, z nichž jako nejvýznamnější je nutno zmínit ustanovení § 15 občanského zákoníku (posmrtná ochrana osobnosti), z něhož vyplývá, že po smrti fyzické osoby přísluší uplatňovat právo na ochranu její osobnosti manželu a dětem, a není-li jich, jejím rodičům.

Zákon o ochraně osobních údajů však nestanoví přechod práv subjektu údajů po jeho úmrtí na jiné osoby. Z toho vyplývá, že **po úmrtí subjektu údajů pozbývají platnosti ta ustanovení zákona o ochraně osobních údajů, v nichž subjekt údajů vystupuje jako účastník občanskoprávních vztahů**, tedy ustanovení o právech subjektu údajů a povinnostech správce ve vztahu k subjektu údajů. Konkrétně jde především o ustanovení § 5 odst. 2 a 5 (souhlas se zpracováním osobních údajů), § 9 a) (souhlas se zpracováním citlivých údajů), § 11 a § 12 (informační povinnost správce) a § 21 – § 24 (ochrana práv subjektu údajů a náprava nemajetkové újmy), kde právo požadovat nápravu při porušení povinností správcem nebo zpracovatelem dává zákon pouze subjektu údajů.

Naproti tomu **při zpracování osobních údajů zemřelých osob zůstávají v platnosti ta ustanovení zákona o ochraně osobních údajů, v nichž subjekt údajů jako účastník občanskoprávních vztahů nevystupuje** a jejichž působnost je relativně nezávislá na skutečnosti, zda subjektem údajů je žijící nebo již zemřelá osoba. Jedná se především o některé povinnosti správce osobních údajů.

V první řadě jde o ustanovení § 5 odst. 1, v němž jsou stanoveny náležitosti účelu zpracování osobních údajů. V praxi zde mohou nastat dva případy:

V prvním případě správce zpracovává údaje žijící osoby. Podle písm. a) cit. ustanovení je povinen stanovit účel zpracování. Dojde-li k úmrtí tohoto subjektu údajů, nedostane-li správce tuto informaci ihned, zjistí ji po určitém čase sám, protože je podle písm. c) povinen ověřovat, zda jsou údaje pravdivé a přesné s ohledem na

stanovený účel. Podle písm. e) je pak povinen uchovávat údaje pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování. Tento účel mohl, ale nemusel, smrtí subjektu údajů pominout. Nepomíjí zpravidla v tom případě, že z charakteru zpracování vyplývá zákonný přechod práv a povinností na jiné osoby (například osobní údaje klienta banky zpracovávané podle § 41c odst. 3 písm. a) zákona č. 21/1992 Sb.), nebo jde o uplatnění zákonných práv či plnění zákonných povinností samotného správce (např. uchování účetních dokladů). Pokud účel zpracování smrtí subjektu údajů pominul (např. nabízení obchodu a služeb), je podle § 20 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů správce povinen provést likvidaci osobních údajů.

V druhém případě jsou shromažďovány osobní údaje již zemřelé osoby. I v tomto případě je nutno stanovit účel jejich zpracování a dodržovat další ustanovení § 5 odst. 1. Podle písm. f) je možno tyto údaje zpracovávat pouze v souladu s účelem, k němuž byly shromažďovány. Tedy např. pohřební službou pro účely zajištění pohřbu zemřelého, krematoriem pro evidenci lidských pozůstatků a ostatků podle § 15 odst. 2 zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví, nebo pro evidenci související s provozováním veřejného pohřebiště podle § 21 zákona č. 256/2001 Sb.

V nesouladu se stanoveným účelem, a tedy v rozporu se zákonem, by bylo, kdyby tito správci volně předali osobní údaje zemřelých osob například někomu, kdo by chtěl získat kontakt na pozůstalé a využít jejich duševního rozpoložení po ztrátě blízké osoby k vlastnímu obohacení, nebo se chtěl nezákonným způsobem obohatit na úkor dědiců.

V platnosti zůstávají pro zpracování osobních údajů zemřelých i další ustanovení zákona o ochraně osobních údajů, v nichž subjekt údajů nevystupuje jako účastník občanskoprávních vztahů, tedy povinnosti osob při zabezpečení osobních údajů podle § 13 – 15.

Subjekt údajů není účastníkem občanskoprávního vztahu ani při plnění oznamovací povinnosti správcem podle § 16, teoreticky tedy i toto ustanovení zůstává v platnosti pro zpracování osobních údajů zemřelých. V praxi však u takového zpracování lze téměř vždy uplatnit některé z liberačních ustanovení podle § 18. Buď jde o zpracování uložené zákonem (např. zákonem č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví, zákonem č. 97/1974 Sb., o archivnictví, ve znění pozdějších předpisů, uchovávání účetních dokladů podle § 11 zákona č. 563/1991, o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů) nebo je zpracování třeba k uplatnění práv vyplývajících ze zvláštních zákonů (řada zákonů, z nichž vyplývá právo či povinnost archivovat dokumenty s osobními údaji) nebo jde v souladu s § 5 (1) e) o uchování osobních údajů pro archivní či statistické účely subjektů uvedených v § 18 c).

Zákon o ochraně osobních údajů se samozřejmě podle ustanovení § 3 (3) nevztahuje na zpracování osobních údajů zemřelých osob, které provádí fyzická osoba výlučně pro osobní potřebu.